

Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet redogörelse 2014/15:VPN1 Verksamhetsredogörelse Valprovsnämnden 2014, redogörelse 2014/15:ÖN1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens överklagandenämnd 2014, redogörelse 2014/15:SN1 Verksamhetsredogörelse Statsrådsarvodesnämnden 2014, redogörelse 2014/15:RAR1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens arvodesnämnd 2014, redogörelse 2014/15:NL1 Verksamhetsredogörelse Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna 2014, redogörelse 2014/15:PN1 Verksamhetsredogörelse Partibidragsnämnden 2014 och redogörelse 2014/15:RAN1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens ansvarsnämnd 2014.

Det har väckts en följdmotion (SD) i ärendet.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelserna till handlingarna och avslår motionen.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden.....	5
Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder.....	5
Inledning	5
Verksamhetsredogörelserna	6
Tidigare behandling i utskottet.....	10
Utskottets ställningstagande.....	11
Uppgifter om bidragsgivares identitet	11
Motionen.....	11
Gällande ordning.....	12
Pågående utredning.....	13
Tidigare behandling i utskottet.....	14
Utskottets ställningstagande.....	15
Reservationer	16
Uppgifter om bidragsgivares identitet, punkt 2 (SD)	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Redogörelse 2014/15:NL1	17
Redogörelse 2014/15:RAR1	17
Redogörelse 2014/15:RAN1	17
Redogörelse 2014/15:VPN1	17
Redogörelse 2014/15:SN1	17
Redogörelse 2014/15:ÖN1	17
Redogörelse 2014/15:PN1	17
Följdmotionen	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Riksdagen lägger redogörelserna 2014/15:PN1, 2014/15:SN1, 2014/15:NL1, 2014/15:RAN1, 2014/15:RAR1, 2014/15:VPN1 och 2014/15:ÖN1 till handlingarna.

2. Uppgifter om bidragsgivares identitet

Riksdagen avslår motion
2014/15:3037 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 2 juni 2015

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (FP), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Berit Högman (S) och Lisbeth Sundén Andersson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagens nämnder har i enlighet med gällande regelverk överlämnat sina redogörelser för verksamhetsåret 2014 till riksdagen. Det har med anledning av Partibidragsnämndens verksamhetsredogörelse (redog. 2014/15:PN1) väckts en följdmotion i ärendet.

Bakgrund

Under 2013 trädde nya lagar med instruktioner för riksdagens nämndmyndigheter i kraft (framst. 2012/13:RS1, bet. 2012/13:KU9, rskr. 2012/13:62–66 och framst. 2012/13:RS3, bet. 2012/13:KU24, rskr. 2012/13:217–220). Enligt de nya bestämmelserna ska varje nämndmyndighet årligen lämna en verksamhetsredogörelse till riksdagen. Nämndmyndigheternas skyldighet att lämna en sådan redogörelse tillämpades för första gången för verksamhetsåret 2013.

Utskottets överväganden

Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelserna till handlingarna.

Inledning

Bakgrund

Hösten 2008 fick Riksdagsförvaltningen i uppdrag av riksdagsstyrelsen att se över regleringen av riksdagens nämnder. I juni 2011 beslutade Riksdagsförvaltningen om direktiv för en fortsatt utredning av regleringen av riksdagens nämnder. Enligt direktiven skulle arbetet inriktas på att varje nämnd skulle ges en instruktion som var anpassad efter nämndens uppdrag och verksamhet samtidigt som bestämmelserna i den mån det var möjligt skulle ges en enhetlig utformning. I september 2012 föreslog riksdagsstyrelsen, mot bakgrund av förslagen i ovannämnda utredning, ett delvis nytt regelverk för de tre löne- och arvodesättande nämnderna (Riksdagens arvodesnämnd, Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna och Statsrådsarvodesnämnden), Valprövningsnämnden och Riksdagens överklagandenämnd (framst. 2012/13:RS1). Riksdagsstyrelsen föreslog bl.a. att nämndmyndigheterna senast den 22 februari varje år skulle lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen. I januari 2013 föreslog riksdagsstyrelsen att det skulle införas en motsvarande bestämmelse för Partibidragsnämnden (framst. 2012/13:RS3). En liknande bestämmelse fanns sedan tidigare för Riksdagens ansvarsnämnd. Lagar med instruktioner för en rad nämndmyndigheter under riksdagen m.m. trädde i kraft den 1 januari 2013, och den 1 juli 2013 trädde även en lag med instruktion för Partibidragsnämnden i kraft (bet. 2012/13:KU9, rskr. 2012/13:62–66 respektive bet. 2012/13:KU24, rskr. 2012/13:217–220). Nämndmyndigheternas skyldighet att lämna en verksamhetsredogörelse till riksdagen tillämpades för första gången för verksamhetsåret 2013.

Bestämmelser om verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Enligt gällande bestämmelser i instruktionen för respektive nämnd ska nämndmyndigheterna senast den 22 februari varje år lämna en redogörelse för sin verksamhet till riksdagen. I riksdagsstyrelsens framställningar (framst. 2012/13:RS1 och 2012/13:RS3) framgår övervägandena bakom förslaget om en årlig verksamhetsredogörelse. Det konstaterades att det sedan några år tillbaka i Riksdagsförvaltningens årsredovisning funnits uppgifter om antal sammanträden, antal ledamöter och kostnaden för verksamheten för respektive

nämndmyndighet. Lämpligheten i denna ordning ifrågasattes dock eftersom Riksdagsförvaltningen inte har något rättsligt ansvar för verksamheten i nämnderna. Mot bakgrund av att nämnderna finansieras med allmänna medel betonades att det fanns ett berättigat krav på någon form av resultatredovisning. Därtill framhölls att några av nämnderna bedriver en verksamhet som åtminstone ibland är föremål för allmänhetens och mediernas intresse och att det för dessa nämnder därmed finns ett tydligt allmänintresse av information om verksamheten. Egna verksamhetsberättelser ansågs även kunna tydliggöra att nämnderna är självständiga myndigheter. Samtidigt framhölls att de detaljerade bestämmelserna som gäller för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen inte borde tillämpas på nämnderna eftersom det skulle innebära en alltför stor administrativ påfrestning för dem. En sådan ordning ansågs inte heller vara sakligt motiverad. I stället borde riksdagens nämnder lämna en årlig verksamhetsredogörelse liknande den som redan gällde för Riksdagens ansvarsnämnd.

När det gäller innehållet i verksamhetsredogörelsen ställer bestämmelserna i instruktionen för respektive nämnd inte upp några särskilda krav. Enligt förarbetena bör dock en verksamhetsredogörelse innehålla uppgifter om nämndens arbetsuppgifter och ledamöter, hur verksamheten bedrivs och de övriga upplysningar som behövs för att ge en rättvisande bild av verksamheten. I detta sammanhang kan även nämnas att det av bestämmelserna om verksamhetsansvar följer att varje nämndmyndighet ansvarar för verksamheten om inte annat följer av bestämmelser i lag. Nämnderna ska vidare se till att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt, att resultatet redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushålla väl med statens medel.

Verksamhetsredogörelserna

I följande avsnitt återges kortfattat innehållet i verksamhetsredogörelserna för 2014. I samtliga redogörelser återfinns nämndernas personsammansättning under 2014, och detta omnämns därför inte särskilt nedan.

ValprovningSNämnden

ValprovningSNämndens verksamhetsredogörelse består av följande åtta avsnitt:

- PersonSammansättningen enligt val den 6 april 2011
- ValprovningSNämndens kansli
- Sammanträden
- Överklaganden och skrivelser
- Utländska besök
- Granskning av bevis
- Riksdagsförvaltningens kanslistöd till ValprovningSNämnden
- Resultaträkning.

Av redogörelsen framgår bl.a. att under perioden den 1 oktober–31 december 2014 leddes arbetet i Valprovsnämndens kansli av en kanslichef, och under året hade nämnden 13 sammanträden. Nämnden fattade under året beslut om 76 överklaganden. Under året granskade nämnden också bevis, dels 21 för nya ledamöter och 30 för ersättare för ledamöter i Europaparlamentet, dels 365 för nya ledamöter och 477 för ersättare för ledamöter i riksdagen. I samtliga fall fann nämnden att bevisen blivit utfärdade i enlighet med gällande bestämmelser.

Av redogörelsen framgår vidare att verksamhetens kostnader under året uppgick till 780 683 kronor, vilket var en ökning med drygt 500 000 kronor i jämförelse med 2013.

I verksamhetsredogörelsen finns ingen redogörelse för nämndens uppgifter.

Riksdagens överklagandenämnd

I verksamhetsredogörelsen finns inledningsvis en kort redogörelse för nämndens uppgifter. Därefter finns en redogörelse för nämndens sammansättning under året, och slutligen finns en kort redogörelse för nämndens verksamhet. Av redogörelsen framgår att nämnden inte handlade några ärenden under 2014 och att nämnden höll ett konstituerande sammanträde.

Statsrådsarvodesnämnden

I verksamhetsredogörelsen finns inledningsvis en kortfattad beskrivning av nämndens roll och uppgifter samt vilka lagar som styr nämndens verksamhet. Utöver en uppräknig av vilka personer som nämnden består av framgår i avsnittet Sammansättning hur nämndens arvode bestäms. Av redogörelsen framgår vidare att nämnden hade tre sammanträden under 2014. När det gäller beslut om arvoden till statsråd framgår utöver aktuella bestämmelser hur nämndens beslut om arvoden bereds. Av verksamhetsredogörelsen framgår att nämnden strävar efter att anpassa statsrådets arvoden till en rimlig och allmänt godtagbar nivå. Nämnden beslutade under året att arvoden fr.o.m. den 1 juli 2014 ska betalas ut med 156 000 kronor per månad till statsministern och med 124 000 kronor per månad till vart och ett av övriga statsråd.

Även när det gäller beslut om avgångsersättning framgår av redogörelsen vilka bestämmelser som gäller. Därtill framgår att samtliga 24 statsråd som lämnade sina uppdrag vid regeringsskiftet i oktober 2014 har ansökt om och beviljats avgångsersättning för ett år.

Av verksamhetsredogörelsen framgår vidare att nämndens kostnader under 2014 uppgick till 147 363 kronor.

Slutligen framgår att nämnden under året besvarade tre brev med förfrågningar från allmänheten.

Riksdagens arvodesnämnd

Redogörelsen från Riksdagens arvodesnämnd består av följande åtta avsnitt:

- Inledning
- Sammansättning
- Sammanträden
- Beslut om ledamotsarvodet
- Beslut om ekonomiska avgångsförmåner
- Tillsynsverksamheten rörande inkomstgarantier
- Kostnader
- Övrigt.

I en bilaga finns även en redovisning av hur riksdagsledamöternas arvode utvecklats sedan 1994.

Av redogörelsen framgår nämndens uppgifter och vilka bestämmelser som styr nämndens verksamhet. Vidare framgår att nämnden sammanträdde sju gånger under 2014, varav två gånger per capsulam (dvs. utan att styrelsen varit samlad).

När det gäller beslut om ledamotsarvodet finns i verksamhetsredogörelsen en beskrivning av gällande rätt och beredningen av nämndens beslut i arvodessfrågan. Det framgår vidare att nämnden under året beslutade om nytt arvode för ledamöter fr.o.m. den 1 november 2014 om 61 000 kronor per månad. Detta innebär en höjning med 1 200 kronor, vilket motsvarar 2 procent.

I verksamhetsredogörelsen finns vidare när det gäller beslut om ekonomiska avgångsförmåner en beskrivning av gällande rätt och beredningen av nämndens beslut i denna del. Av redogörelsen framgår att nämnden under året beslutade om rätt till inkomstgaranti i 106 ärenden och att nämnden i 100 av dessa ärenden kom fram till att ledamoten hade rätt till inkomstgaranti. Nämnden avskrev övriga ärenden.

När det gäller nämndens tillsyn över inkomstgarantier finns i redogörelsen en beskrivning av de bestämmelser som styr nämndens beslut på detta område, huvuddragen i nämndens tillsynsverksamhet och tillsynen under 2014. Under året fattade nämnden beslut om att inleda tio tillsynsärenden, och sju av dessa ärenden skrevs av sedan ytterligare utredning visat att det inte fanns någon grund för jämkning. Resterande ärenden kommer att avgöras under 2015.

Av redogörelsen framgår vidare att kostnaderna för nämndens verksamhet under 2014 uppgick till 305 756 kronor, vilket var en ökning med drygt 100 000 kronor i jämförelse med 2013.

Slutligen redovisas under rubriken Övrigt att nämnden under året besvarade en remiss från Riksdagsförvaltningen och mottog tre brev från allmänheten.

Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna

Redogörelsen från Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna består av följande fem avsnitt:

- Bakgrund
- Sammansättning
- Sammanträden
- Beslut om löner och anställningsförmåner

- Kostnader.

Av redogörelsen framgår bl.a. nämndens uppgifter och vilka bestämmelser som styr nämndens verksamhet. Det framgår vidare av redogörelsen att nämnden under året hade två sammanträden.

När det gäller frågan om beslut om löner och anställningsförmåner framgår av redogörelsen att nämnden reviderar lönerna till justitieombudsmännen och riksrevisorerna årligen. Det finns vidare en beskrivning av hur revisionen bereds (vilka uppgifter som begärs in), och slutligen framgår årets beslut. Årets beslut innebär att riksrevisorerna respektive riksrevisorn med administrativt ansvar sedan den 1 juli 2014 har en månadslön om 127 000 kronor respektive 135 200 kronor, och sedan den 1 januari 2015 är månadslönen för justitieombudsmännen respektive chefsJO 108 800 kronor respektive 115 500 kronor. Detta innebär en höjning med ca 2,4 respektive 2,6 procent i jämförelse med föregående år.

Av redogörelsen framgår vidare att kostnaderna för nämndens verksamhet under 2014 uppgick till 156 973 kronor, vilket var en ökning med drygt 15 000 kronor i jämförelse med 2013.

Partibidragsnämnden

Partibidragsnämndens verksamhetsredogörelse består av följande nio avsnitt:

- Nämndens uppgifter
- Nämndens organisation
- Sammanträden
- Beslut om statligt stöd
- Riksdagsförvaltningens kanslistöd till Partibidragsnämnden
- Kostnader
- Remissyttranden m.m.
- Ny lagstiftning om anonyma bidrag till politiska partier
- Massmedialt uppmärksammade frågor.

Därtill återfinns en överenskommelse om kanslistöd mellan Riksdagsförvaltningen och Partibidragsnämnden som en bilaga till redogörelsen.

Av redogörelsen framgår nämndens uppgifter, vilka bestämmelser som styr nämndens verksamhet och vilken sammansättning nämnden ska ha samt hur ledamöterna och sekreteraren utses. Vad gäller Riksdagsförvaltningens kanslistöd till Partibidragsnämnden framgår att förvaltningen och nämnden under året träffade en skriftlig överenskommelse i denna del.

När det gäller beslut om stöd framgår att nämnden under året beviljade stöd till samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer med totalt 14 999 660 kronor för 2015 och till samtliga riksdagspartier och Feministiskt initiativ med totalt 170 464 200 kronor för tiden den 15 oktober 2014–14 oktober 2015.

Kostnaderna för nämndens verksamhet uppgick under året till 171 595 kronor.

Vidare framgår att nämnden under året hade tre sammanträden och lämnade två remissyttranden till Riksdagsförvaltningen.

Avsnittet Ny lagstiftning om anonyma bidrag till politiska partier behandlas närmare nedan i samband med behandlingen av motion 2014/15:3037.

Riksdagens ansvarsnämnd

Riksdagens ansvarsnämnds verksamhetsredogörelse består av två avsnitt, dels Ansvarsnämndens uppgifter, sammansättning och organisation, dels Verksamheten under 2014.

I redogörelsen beskrivs nämndens uppgifter och organisation samt de lagar som styr nämndens verksamhet. Av redogörelsen framgår att nämnden inte har någon anställd personal samt att Svea hovrätt genom personal och lokaler bistår nämnden i dess verksamhet. Det framgår vidare att nämnden i praktiken inte har haft någon verksamhet sedan 2002.

Tidigare behandling i utskottet

Våren 2014 var första gången utskottet behandlade verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder (bet. 2013/14:KU43). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet bl.a. att bestämmelsen om skyldigheten att lämna in en verksamhetsredogörelse inte ställer upp några särskilda krav om vad en sådan redogörelse ska innehålla (s. 10). Utskottet noterade dock att det framgår av förarbetena att en redogörelse bör innehålla uppgifter om nämndens arbetsuppgifter, ledamöter, hur verksamheten bedrivs och de övriga upplysningar som behövs för att ge en rättvisande bild av verksamheten.

Utskottet noterade att verksamheten i riksdagens nämndmyndigheter är olika och att det därför faller sig naturligt att nämndernas verksamhetsredogörelser skiljer sig något åt. Vidare konstaterade utskottet att nämnderna är små och att de har begränsade personalresurser till sitt förfogande på sina respektive kanslier. Innehållet i redogörelserna borde därför enligt utskottet även sättas i relation till den administrativa börda som det medförde för nämnden att ta fram och sammanställa innehållet. Utskottet framhöll att en viktig utgångspunkt är att redogörelserna, i enlighet med vad som uttrycks i förarbetena, ger en rättvisande bild av verksamheten.

Utskottet konstaterade att samtliga redogörelser innehöll uppgifter om ledamöter, om verksamheten och om de beslut som fattats under det aktuella verksamhetsåret. Vad gäller nämndernas uppgifter framgick dessa i nämndernas redogörelser med undantag för Riksdagens överklagandenämnd. Vad gäller Partibidragsnämndens redogörelse noterade utskottet att bidragens storlek endast redovisades som totalsummor, trots att uppgifter om partibidragens storlek fördelade per kvinnoorganisation samt per politiskt parti redovisades på riksdagens webbplats i två pressmeddelanden. Mot bakgrund av att prövning av frågor om statligt partistöd är den centrala delen av nämndens verksamhet och med tanke på att de bedömdes vara av sådant offentligt intresse att de publicerats i pressmeddelanden ansåg utskottet att det kunde övervägas om även dessa uppgifter borde presenteras i redogörelsen.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga redogörelserna till handlingarna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2013/14:344–350).

Utskottets ställningstagande

I instruktionerna för riksdagens nämndmyndigheter regleras inte närmare vad verksamhetsredogörelserna ska innehålla för uppgifter. Av förarbetena framgår dock att en sådan redogörelse bör innehålla uppgifter om nämndens arbetsuppgifter, ledamöter, hur verksamheten bedrivs och de övriga upplysningar som behövs för att ge en rättvisande bild av nämndens verksamhet.

Som konstitutionsutskottet tidigare konstaterat skiljer sig verksamheterna i riksdagens nämnder åt, och det faller sig därför naturligt att nämndernas verksamhetsredogörelser skiljer sig något åt. Redogörelserna bör dock enligt utskottets mening vara utformade så att de ger en rättvisande bild av nämndernas verksamheter.

Utskottet konstaterar att samtliga verksamhetsredogörelser innehåller uppgifter om ledamöter, om verksamheten och om de beslut som fattats under det aktuella verksamhetsåret. Vidare noterar utskottet när det gäller Riksdagens överklagandenämnd att det i årets redogörelse finns en redovisning av nämndens arbetsuppgifter. När det gäller övriga nämnder finns liksom förra året en sådan redogörelse med undantag för Valprövningsnämnden. Utskottet noterar vidare att det i årets redogörelse för Partibidragsnämnden finns uppgifter om partibidragens storlek fördelat på kvinnoorganisationer och politiska partier.

Med detta föreslår utskottet att riksdagen lägger redogörelserna till handlingarna.

Uppgifter om bidragsgivares identitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att partierna inte ska behöva lämna uppgifter om bidragsgivares identitet.

Jämför reservation (SD).

Motionen

Jonas Millard och Fredrik Eriksson (båda SD) yrkar i motion 2014/15:3037 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att identiteten på privatpersoner som skänker bidrag till politiska partier inte ska redovisas. De framhåller att eftersom en gåva till ett parti visar att en enskild i sin personliga åskådning stöder detta parti tvingar det allmänna personen i fråga att ge sin åskådning till känna om partiet tvingas offentliggöra denna gåva. Regeln är således ett brott mot grundlagen (2 kap. 2 § regeringsformen). Vidare gäller

att då Kammarkollegiet samlar in personuppgifter om människors politiska åskådning och offentliggör dessa genom en databas uppfylls med kuslig precision rekvisiten i 2 kap. 3 § regeringsformen om att ingen svensk medborgare utan samtycke får antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning. Motionärerna anför vidare att det rådande politiska och mass-mediala klimatet utsätter ovannämnda personer för fara då utomparlamentariska organisationer, terrororganisationer och andra grupper med maffialiknande metoder utsätter vanliga medborgare för repressalier på grund av deras politiska åskådning. En ordning där partier tvingas redovisa privatpersoners identitet måste enligt motionärerna omgående upphöra. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Gällande ordning

Regeringsformen

Av 2 kap. 1 § första stycket 5 regeringsformen (RF) följer att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad föreningsfrihet och att därmed avses frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften. Detta anses innefatta inte bara en frihet att bilda sammanslutningar utan också en frihet att verka gemensamt inom ramen för en sammanslutning (prop. 1975/76:209 s. 144).

Enligt 2 kap. 2 § RF får ingen av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende.

Vidare får ingen svensk medborgare utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning (2 kap. 3 § RF).

Föreningsfriheten får begränsas genom lag (2 kap. 20 § första stycket 1 RF). Vid sidan av de allmänna förutsättningar som gäller för begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna gäller vissa särskilda förutsättningar i fråga om begränsningsändamål. I 2 kap. 24 § andra stycket RF anges nämligen uttömmande för vilka ändamål föreningsfriheten får begränsas. En sådan begränsning får göras endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Lagen om insyn i finansieringen av partier

Den 1 april 2014 trädde lagen (2014:105) om insyn i finansiering av partier i kraft.¹ Lagen gäller för partier som deltar eller har deltagit i val till riksdagen eller Europaparlamentet, och syftet med lagen är att trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin politiska verksamhet och hur valkandidater finansierar sina personvalskampanjer.

---

¹ Lagen föregicks av regeringens proposition Ökad insyn i partiets och valkandidaters finansiering (prop. 2013/14:70, bet. 2013/14:KU35, rskr. 2013/14:163) och departementspromemorian Allmänhetens insyn i partiets och valkandidaters finansiering (Ds 2013:31).

Enligt lagen ska ett parti årligen till Kammarkollegiet lämna in en intäktsredovisning med uppgifter om de intäkter som partiet fått på central nivå. Partiets intäktsredovisning ska även innehålla uppgifter om intäkter som avser en personvalskampanj för en valkandidat som tillhör partiet.

Om ett parti tar emot bidrag från någon enskild till ett värde om mer än ett halvt prisbasbelopp ska partiet redovisa bidragsgivarens identitet, vad bidraget består av och dess storlek. Om ett parti tar emot anonyma bidrag ska partiet redovisa vad bidraget består av och dess storlek. Partiet ska också ange hur många anonyma bidrag som partiet totalt har tagit emot under redovisningsperioden.

Ett parti behöver inte lämna någon intäktsredovisning om intäkterna under redovisningsperioden, med undantag av offentligt partistöd, understiger ett halvt prisbasbelopp. Partiet ska i så fall i stället göra en anmälan om detta till Kammarkollegiet. Kammarkollegiet ska på sin webbplats offentliggöra intäktsredovisningarna och anmälningarna om att ett partis intäkter understiger tröskelvärdet.

I lagen finns även bestämmelser om tillsyn och sanktioner i form av en föreningsavgift och en särskild avgift samt om överklaganden till allmän förvaltningsdomstol.

Lagen ska tillämpas första gången i fråga om intäktsredovisning för kalenderåret 2014 eller det räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2013.

Pågående utredning

I juni 2014 beslutade regeringen att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att analysera vissa frågor om insyn i partiers och valkandidaters finansiering (dir. 2014:90, Ju 2014:15). Syftet med översynen är att åstadkomma ett sammanhållet och väl avvägt regelverk om insyn i partifinansiering. Kommittén ska bl.a. ta ställning till om det bör införas dels en skyldighet för partier och valkandidater på regional och lokal nivå samt sidoorganisationer att redovisa sina intäkter, dels ett förbud för partier och valkandidater att ta emot anonyma bidrag.

När det gäller frågan om en eventuell redovisningsskyldighet för hela partiorganisationen framhålls i direktiven att översynen i denna del bör syfta till att åstadkomma ett sammanhållet och väl avvägt regelverk som i ännu högre grad tillgodoser allmänhetens intresse av insyn i hur partier och valkandidater finansierar sin verksamhet och som samtidigt innebär en rimlig och proportionell administrativ börda för partierna och deras kandidater samt för det allmänna (s. 7 f.). Det framhålls att kommittén i sitt arbete bl.a. bör beakta att de flesta partier för närvarande kan antas sakna en formell koncernstruktur eller andra upparbetade vägar för central insamling och verifiering av den typ av uppgifter som en intäktsredovisning enligt lagen om insyn i finansiering av partier ska innehålla. Kommittén bör också särskilt beakta bestämmelserna i regeringsformen om föreningsfrihet och vad som har anförts i förarbetena om

bl.a. grunderna för denna frihet. Detsamma gäller i fråga om det som konstitutionsutskottet har uttalat om förutsättningarna för att reglera förhållanden som påverkar partiernas organisation eller arbetsformer (KU 1973:26 s. 16 f.).

När det gäller frågan om vilka uppgifter som avses med en bidragsgivares identitet framgår av direktiven att kommittén bör analysera och överväga om det behövs ett förtydligande i lagen om insyn i finansiering av partier av vilka uppgifter som avses med bidragsgivarens identitet eller om det är lämpligare att överlämna till rättstillämpningen att utveckla närmare praxis i denna fråga (s. 11).

Av direktiven framgår vidare att kommittén ska föreslå de författningsändringar som den finner motiverade och att den är oförhindrad att ta upp sådana närliggande frågor som har samband med de frågeställningar som ska utredas. Uppdraget ska redovisas slutligt senast den 30 april 2016.

Tidigare behandling i utskottet

Våren 2014 behandlade utskottet regeringens proposition Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering (prop. 2013/14:70) och tre följdmotioner (bet. 2013/14:KU35). I propositionen föreslog regeringen en ny lag om insyn i finansiering av partier som ska gälla för partier som deltar i val till riksdagen eller Europaparlamentet.

Utskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte samtliga motionsyrkanden utom ett. I denna del framhölls att det följde av propositionen att skyldigheten att redovisa bidragsgivare ska gälla när partiet känner till eller kan ana vem som är givare. Utskottet ansåg att nämnda skyldighet endast ska gälla när partiet känner till vem som är givare. Med anledning av en motion (MP, S, V) föreslog utskottet att riksdagen skulle anta ändringar i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier med innebörden att stöd enligt den lagen enbart betalas ut till partier som inte har tagit emot anonyma bidrag. Det föreslogs att ändringarna skulle träda i kraft den 1 april 2014. Därtill föreslog utskottet genom ett utskottsinitiativ att riksdagen skulle tillkänna för regeringen att vissa aspekter avseende uppgifter om en bidragsgivares identitet borde förtydligas.

I betänkandet behandlades lagförslagets förenlighet med regeringsformen och Europakonventionen i ett särskilt avsnitt (s. 20 f.). Utskottet bedömde sammantaget att förslaget var förenligt med regeringsformen och Europakonventionen.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2013/14:163.)

En av de motioner som utskottet avstyrkte handlade om uppgifter om en bidragsgivares identitet. I denna del uttalade utskottet att det delade regeringens bedömning att den föreslagna lagen om insyn i finansieringen av partier inte innebär att det allmänna tvingar någon enskild att ge till känna sin åskådning i politiskt hänseende (s. 25). Utskottet betonade vidare vikten av en lagreglering som möjliggör insyn för väljarna i partiernas finansiering för att avslöja eventuella intressekonflikter och för att motverka risken för otillbörlig

påverkan och korruption. Avsikten med den föreslagna lagen är enligt utskottet inte att det allmänna ska få kännedom om vilka åsikter enskilda personer har. Någon rättighetsbegränsning är således inte åsyftad med den föreslagna regleringen, varken uttryckligen eller underförstått. Utskottet framhöll att registreringen sker på den grunden att uppgifterna ska ge kännedom om vilka intressen som står bakom partiets finansiering. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionen. I denna del fanns en reservation (SD) i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Uppgifter om bidragsgivares identitet har tidigare varit uppe till behandling i utskottet. Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden i frågan. Vidare noterar utskottet att en parlamentariskt sammansatt kommitté har fått i uppdrag att analysera vissa frågor om insyn i partiets och valkandidatens finansiering. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2014/15:3037 (SD).

Reservationer

Uppgifter om bidragsgivares identitet, punkt 2 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3037 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD).

Ställningstagande

Eftersom en gåva till ett parti visar att en enskild i sin personliga åskådning stöder detta parti tvingar det allmänna personen i fråga att ge sin åskådning till känna om partiet tvingas offentliggöra denna gåva. Regeln är således ett brott mot grundlagen (2 kap. 2 § regeringsformen). Vidare gäller att då Kammarkollegiet samlar in personuppgifter om människors politiska åskådning och offentliggör dessa genom en databas uppfylls med kuslig precision rekvisiten i 2 kap. 3 § regeringsformen om att ingen svensk medborgare utan samtycke får antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning.

Det rådande politiska och massmediala klimatet utsätter ovannämnda personer för fara då utomparlamentariska organisationer, terrororganisationer och andra grupper med maffialiknande metoder utsätter vanliga medborgare för repressalier på grund av deras politiska åskådning.

Vi anser att en ordning där partier tvingas redovisa privatpersoners identitet omgående måste upphöra. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelse 2014/15:NL1

Redogörelse 2014/15:NL1 Verksamhetsredogörelse Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna 2014.

Redogörelse 2014/15:RAR1

Redogörelse 2014/15:RAR1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens arvodesnämnd 2014.

Redogörelse 2014/15:RAN1

Redogörelse 2014/15:RAN1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens ansvarsnämnd 2014.

Redogörelse 2014/15:VPN1

Redogörelse 2014/15:VPN1 Verksamhetsredogörelse Valprovsnämnden 2014.

Redogörelse 2014/15:SN1

Redogörelse 2014/15:SN1 Verksamhetsredogörelse Statsrådsarvodesnämnden 2014.

Redogörelse 2014/15:ÖN1

Redogörelse 2014/15:ÖN1 Verksamhetsredogörelse Riksdagens överklagandenämnd 2014.

Redogörelse 2014/15:PN1

Redogörelse 2014/15:PN1 Verksamhetsredogörelse Partibidragsnämnden 2014.

Följdmotionen

2014/15:3037 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att identiteten på privatpersoner som skänker bidrag till politiska partier inte ska redovisas.